

Novi carinarski zakon.

Ročenomu u zadnjem broju našega lista o novom zakonu, koji je od Njemaca nazvan »Sperrgesetz«, imamo još nešto opaziti. Namjera ovoga novoga početkom prošloga mjeseca u život stupivšega zakona jest ponajprije, da se za vrijeme, dok ne izadje konačni carinarski zakon, prepreči uvoz ondje naznačenih proizvoda uz nižu carinu nego što bi imala biti po novom zakonskom predlogu, koji nije još bio pretresan. Ovaj bi dobitak, koji bi se polučio kad bi se mnogo izvanjskih proizvoda uz nižu carinu uvelo, bio bi samo trgovcem a ne konsumentem na korist. Trgovci su se već i onako dobro obiskrili u zadnjem broju naznačenimi proizvodima, osobito kavom te mogu duže vremena bez ikakve štete za istu cionu prodavati, dok neizadje novi zakon.

Ovim privremenim zakonom neprejudira se u ničem konačkomu zakonu, koji se ima još poslije uzkrasnih praznikih razpravljati u parlamentu. U zastupničkim se krugovima govori, da će carina na kavu biti 35 for. a ne 40 for. kako je ustanovljena u privremenom.

Što se konačnoga zakona tiče, čitamo u novinah, da su se svi zastupnici južnih pokrajinah t. j. iz Dalmacije, Istre, Trsta, Gorice i južnoga Tirola sastali na dogovor glede polakšica za ove južne pokrajine. Taj sastanak izabrao je odbor 5 zastupnikah, koji je imao zadaću razložiti predsjedniku ministarstva grofu Taaffe-u i ministru trgovine barunu Pino iznimne okolnosti ovih južnih zemaljah, koje nemogu podnesti carine na žito, brašno i slične proizvode. U slučaju kad se ovi predmeti nebi oslobodili carine, da će zastupnici južnih pokrajinah biti prisiljeni glasovati proti novomu zakonu.

Taj odbor, u kojem je Dr. Vitezic zastupao Istru, bio je kod ministrah Taaffe-a i Pina. Ovi su obrekli svaku pomoć nu izjavili ujedno, da nije stvar lahko rešiti, jer se tu radi i o Ugarskoj, koja ima na to pristati. — carinarski zakon vrijedi za cijelu austrijsku carevinu — ali da će svo moguće učiniti, da dobiju ove južne pokrajine takvu polakšicu, osobito da ima bit prost od carine *kukuruz*, koji je neobhodno potrebit južnim pokrajinam.

Što se šećera (cukar) tiče imamo dodati, da ovaj nespada u carinarski nego u potrošarinski zakon (dazio consumo), koji je bio uveden u Istri još god. 1860, kad se dignulo *porto franco*. Proti ovomu zakonu ne samo da je glasovao naš istarski zastupnik nego i govorio u sjednici zastupničke kuće dne 9. decembra 1879., govor tiskan i u našem listu.

Sad neka birači sude, jeli je zastupnik za istarske ladanjske občine propustio štiti probitak naše pokrajine, mi iskreno kažemo, da je sve moguće učinio. Jedan pako zastupnik proti velikoj većini zastupnikah i drugim čimbenikom nemože svega postići, što želi. Mi mu i nadalje preporučamo, da se u svakoj zgodi zauzme ne samo za naše intelektualno nego i za materijalno dobro, jer prvo bez zadnjega teško ili nikako uspjevati nemože.

DOPISI.

Ša istočnih granicah Istra, mjeseca marca 1882.

Takav bio naslov jednom dopisu, koji je »Istria« donijela u svom 4. broju, te kaneć o njem govoriti nazvismo i mi tako ovaj naš današnji. Prem je dotični članak tiskan još

mjeseca jenara, mi do danas nanj odgovorimo, jer se nismo mogli odlučiti da li je zbilja vrijedno na ono odgovarati. Konačno pomisliv, da bi se moglo našo mučanje tumačiti, kano da nomanu onomu što odgovoriti, odvažismo se ovo par redakah napisati i javnosti predati.

Moramo priznati da je vrlo teško odgovarati na onu vrst dopisah i to ne možda, što bi nam manjkalo čime, da ono sve pobijemo, nego stoga, što bi se moralo svaku izreku posebno pobijati. Zlatu smo u onom članku tražili zdravo jedne misli, koja bi se ciela krozanj vukla; tu vam ima sijaset svakovrstnih mislih nabacanih amo i tamo a bez da je i jedna temeljito kraju privedena. Dakako o logici tu neima ni govora, a vidi se da je poštovanomu dopisniku već ono talijansko sintakse, koju je valjda u školi jednom naučio bio, već davno izlhapilo. Zašto logiku badavu tražimo, kaže nam međutim sam pisac, gdje veli »da politika može poremetiti i logični rad stvari«, i tako si lahko tumačimo pomajkanje svakog logičkog veza u onom njegovom članku. Dao se na politiku i prestao logički misliti. To barem sam izpovjeda.

Što se pak same »Istria« tiče, ovom prilikom nemožemo a da neopazimo da smo na prvaj strani prvog njezinog broja čitali, kako će se ona samo svojimi stvarni baviti i nodirati u tuđe, a kad tamo već se u 2. broju o nas zadjela a u 4. već donijela dopis čak iz ovih naših stranah u kom nam se talijanština na svu silu narivava. Kad smo ono pročitali, odmah smo se sjtili one Cuderovo: »Signori siamo in Istria« i pomislili da će to valjda kod Talijanah reći držat se zadane riječi i svoga programa. Nego sad na stvar.

Dopisnik sa istočnih granicah Istre spominje već na početku dopis iz Pazina, koji je »Istria« u svom drugom broju donijela i koji radi o pučkih školah pazinskog kotara, i zanj veli da je rekao »delle grandi verità«. Kad se nebi oni nesmieli, koje ovaj naš nepozvani gost »velikimi istinama« zove, sami sobom pobijali, mi bi mu već dugo odgovorili bili, ali što četa kad vam taj pazinski liberalac hoće da se u pučkih školah Istre samo talijanski podučuje a razloga, što je to jezik »koji svo oblasti rabe«. Hrvatski da nit tko čita niti razumije, a zaboravlja da je pred par godinah možda on sam u »Cittadinu« našampati dao, da treba početi izdavati novinu, koja će »Našoj Slogi« na put stati jer da je ova već i u najzabavniju kolibicu doprla.

Tako se evo krivici, koju nam se nanaša još i poruga dodaje a naš dopisnik veli, sve ono što pazinski dopisnik o školah onoga kotara rekao, da vrijedi i za ovu stran Učke pa nastavlja:

»Il poco profitto che qui ritraggono i maestri (sic) era (sic) appunto aserito al sistema falsato della istruzione. Imperciocché la così detta lingua materna dei ragazzini nou è niente affatto quello slavo che è stampato nei libri ad uso Croazia.« To hrvatski glasi: Malena korist, koju ovdje crpe učitelji (mi smo uvijek mislili, da su škole za učenike a ne za učitelje) pripisivalo se (sad se već nepripisuje) patvorenomu sustavu podučavanja. Jer tako zvani materinski jezik dječakah nije ništa onaj slavski, koji je štampan u knjigah za Hrvatsku.

Mi bi ovdje zapitali poštovanoga dopisnika, jeli on ikada našao koju talijansku knjigu štampanu jezikom, koji je njemu materinski, ili zar misli da je njegov takozvani materinski jezik ma baš sličan onomu koji

se nalazi u knjigah štampanih u Milanu i Firenci? Ili misli možda kad bi naša hrvatska djeca, kojim tako zvani materinski jezik nije ništa onaj, kojim se štampanu knjige za Hrvatsku, al niti onaj kojim se u Italiji govori, učila iz knjigah koje su štampane za rimsku i napuljsku djecu, da bi jim laglje bilo? Dalj bi bolje napredovala?

Iz ovoga je očividno, da Istrijin delija nije nikada ni zavrio u hrvatsku knjigu (što je međutim za istarskoga Talijana velika čast, ta i »Istria« so hvale da nerazumije hrvatski) niti zna kako su pisane knjige za Hrvatsku, pa ipak hoće da o njih govori. Hoćeto li veće površnosti i lakohumnosti?

Nadalje veli dopisnik, da se djeca uče malo urah talijanski i to veli, da je jedan uzrok, zašto se nevidi napredka, pa uzključuje: »Ni tu nije svoj nevolji konac. Popovi su popovi oni, koji, kad bi mogli odmah bi dali svoj glas da se škole sve poslavca! a mi mu odgovaramo da to nobi učinili samo popovi nego svi svjestni istarski Hrvati, jer bi im to otačbenička i sveta dužnost bila, kao što se i njemu čini da mu je dužnost zagovarati talijanštinu i ondje gdje joj mjesto neima, i gdje joj mjesto nesmije da bude.

Tud počeo govoriti o školah voloskoga kotara pa preporuča zastupstvu voloskomu da ono »nesamo pazi i nastoji nego i očekuje plod talijanske škole« ustrojem talijanske ženske škole za kojom da sve uzdiše.

Kakav je ovo način pisanja mi u istinu nerazumimo. Što ima volosko zastupstvo sa školami voloskoga kotara i kakav plod ima ono od njih očekivati, to znade valjda gosp. dopisnik, mi ne, a koji su pak to vološćaci koji toliko uzdišu za talijanskom ženskom školom? — Mi znamo samo za trojicu najveć četvoricu, u čijih rukah, po nesreći, nalazi se uprava ove občine, i koji se po komandi protiv ženske škole, ali o kakvoj obćoj želji mi ovdje još nismo ništa čuli.

Ogromna većina voloskoga pučanstva i da rečemo sve što ima ovdje svjestijnega, uzdiše za ženskom školom, to je istina, ali neka se umiri gosp. dopisnik, no za talijanskom, jer da su htjeli čisto talijansku školu, nobi bilo treba nimalo za njom uzdišati; gospoda u Poreču bila bi se već odavna požurila, da nam ju priškrbe. Znamo mi to možda bolje nego dopisnik sam.

Istrijin dopisnik veli nadalje: »Naši Liburnijci su vam ljudi praktični, koji znadu iz izkustva od kakve i kolike im je potrebe talijanski jezik u trgovini po jadranskom i sredozemnom moru«; a mi mu odgovaramo, da se znade kako se je, dok je obstojala mlatačka republika, po cielom sredozemnom moru rabio u trgovini izključivo talijanski jezik, i cieli iztok pa i ciela grčka mornarica rabila je taj jezik. Danas toga više neima, u iztolu prevladao je francuzki jezik, a grčka mornarica danas samo grčki govori i zapovjeda na svojih brodovih, pa ipak ide sve onako dobro ako ne i bolje, kako i onda kad se rabio talijanski, a i grčki brodovi danas isto onako plove, nescamo po sredozemnom moru nego i druguda po svijetu, kao i onda kad se na njih talijanski govorilo i zapovjedalo. Ne stoji dakle da se bez talijanskoga jezika nemože po svijetu.

Dalj, nam je poznato, da Dalmacija daje najveći broj mornarah, pa sasvim tim su se ondje talijanske pučke škole zamienile hrvatskimi. Što ondje ljudi nisu vidili kolika im od toga nesreća prieti? U hrvatskom primorju takodjer neima talijanskih školah, pa

ipak hrvatski brodovi i kapetani plove po svijetu baš kao i lovranski, voloski i lošinjski! — Mi bi još rado zapitali poštovanoga dopisnika jeli možda po jadranskom i sredozemnom moru samo oni brodovi plove na kojih se talijanski zapovjeda, ili zar neplove ovuda i Englezi i Francuzi i Rusi i ostali, koji svoje poslove baš onako obavljaju kao i austrijski i talijanski na kojih se talijanski zapovjeda? —

Kad bi samo ta potreba odlučivala onda bi mi prije predložili, da se u pučkih školah radje englezki podučuje, jer nam mornarom po svijetu sigurno više treba englezki nego ikoji drugi jezik. — Ta bajla o potrebi talijanskoga jezika za pomorstvo preživla se već, i pamotan čovjek danas već nemože o njoj govoriti a da se smiehu neizvrgne. Kad bi pak sve bilo onako, kako veli poštovani dopisnik, kad bi se i zaboravilo da je Volosko brojilo na desetak izvrsnih kapetanah i onda kad je u njem škola čisto hrvatska bila, pače da i današnji svi nisu učili nego hrvatski, pa da su ipak dobri mornari i kapetani, kad bi se, volimo, sve to zaboravilo, pa dopustilo da su talijanski jezik i škola neobhodno potrebni, nobi iz toga sledilo, da se na Voloskom mora ustrojiti i ženska škola čisto talijanska, jer djevojke voloske valjda neće na moru niti na brodove da plove po sredozemnom i jadranskom moru.

Vidi se dakle da gospodinu dopisniku nije bilo do iskrenosti, on bi nešto hotio, što mu se neda otvoreno kazati, međutim mi ga i onako razumijemo i treba da nam se jasnije izrazuje. (Sliedi konac).

POGLED PO SVIETU.

U Trstu 30. ožujka 1882.

Prekjueer zatvorilo se carev. vieće radi nastupljajućih vazmenih blagdanah, a dne 18. aprila hoće se opet otvoriti, da nastavi svoja viećanja. Zakon o raširenju izbornog prava, što smo ga zadnji put spomenuli, bio je prihvaćen. Ljevice je dakako glasovala proti njemu, jedno što ga predložila Desnica, a drugo što predviđajla, da će joj smetati u njezinih samovladnih težnjah. Zastupnici naše braće Slovenacah namjeravaju parlamentarnim putem poznatomu §. 19. izvojevati valjanost na slovenskih sudištih. U tu su svrhu Poklukar i Tonkli već učinili i shodan predlog u parlamentarnom odboru Desnice, a Pražak, ministar pravosudja, im obećao, da će jih svojski podupirati u tom nastojanju. Mi se toj viesti vele radujemo, jer što valja za našu braću Slovence, valja i za nas. Nj. preuzvišenost naš namjestnik, g. De Protis, odrekao se svoje zastupničke časti. Govoro da će se po jesenašoj trščanskoj izložbi odreći i namjestnikovanja. Dne 15. nastajućega aprila da će se opet sastati Delegacije, da dozvole potrebit novac za umirenje ustalili pokrajinah, a možda i da viećaju o konačnu uređenju onih zemaljah. Pomirenje da ide sporo, ali stalno napred. Zapovjednika Jovanovića hvale, da zna vele viešto vojevati, da postigne svoju svrhu, a da so s jedne i druge strane neprolije ljudske krvi nego što je manje moguće.

U Hrvatskom se saboru razpravlja proračun. Glede riečkog pitanja i Magjari i vladina stranka u onom saboru nemogu ni pomisliti, da bi se to pitanje dalo ikad riešiti drugače, nego na škodu Hrvatah. Magjari i njihovi pristaše jašu još uvijek na odnosnoj Listini kraljice Marije To-reze, kojoj Listini podmeću svojevoljno onakvo znamenovanje, kakva

noima i nemože imati. Zato, Hrvatome neprestojedruge, nego pitati Magjare, da li je kraljica Marija Tereza imala pravo, darovati ni njim ni ikomu komad zemlje, koji je, prije nego li ni njemački ni njihov, bio hrvatski, a ni Niemci ni Magjari nisu ga nikad Hrvatome na sabli oteli. Bili sad Riečani i Kinozi, ali tlo, na kojome je Rieka sazidana, jest tlo hrvatsko! Toga radi, što se god u tom nesretnom pitanju učini proti pravu i dostojanstvu naroda hrvatskoga, a na njegovu skrajnu škodu i sramotu, neće nikad steći priznanja i privoljenja toga naroda, pa makar se to sto i sto puta zaključilo i podpisalo, jer ni hrvatski ni ičiji zastupnici na svijetu neimaju i nemogu imati prava, da svojoj domovini grob kopaju!

Prošlih današ je njemački car Vilim svatkova 85. godinu svojeg vioka. Tom prigodom došlo mu sija-set čestitkaha sa svih stranah, pa i iz Petrograda od cara Aleksandra tako sračunih, da se sviet s jedno strane skoro začudio, a s druge odahnuo i umirio, jer da je to gotov znak, da med Rusijom, Njemačkom i Austrijom postoji još ono isto staro prijateljstvo, koje je obstojalo i prije Skobolev-ljovijh govorah u Parizu, i za koje se mislilo, da ga je Skobolev poromotio. Tomu usvjedočenju doprineo mnogo i valo sračunan način, kojim je prošlog tjedna nas Cesar dočekao Aleksandra mladjeg brata volikog kneza Vladimira u Boču, kud je prošao na svom putu u Italiju, kamo zdravlja radi vodi svoju bolestnu ženu, Mariju Pavlovnu. Jest, rat je strašaa gost, kamogod i odkudogod došaa, zato mu se svi uginju, a raduju se i veselo miru, kamo najvećemu Božjomu daru. Istina, da ima u Rusiji jedna stranka koja nemože Niemcem oprostiti mnogobrojnih poniženjah ruskog naroda, ali ako je pametna, hoće i ona uviditi, da će im sa najlaglje, najuspješnijie i najslavnijie osvetiti trieznim i neumornim radom na polju izobraženosti, koja se od rata noima baš ničomu nadati.

Med Italijom i Franceskom radi afrikanekih se stvarih posao svo to više zapliće, s kojima se trvi i Engleska radi svojega u onih stranah provladja, za kojim svo tri težie. Koneac toga trvenja bit će taj, da će se dvie njih sporazumiti i dogovoriti proti trećoj, a ta treća bit će najbrže Franceska. A Italija nemari već sad, da Francesku što ljube uvriedi. Tako ovih istih danah slavi u Palermu na otoku Siciliji uspomeno najgrozovitijeg mrcvarenja, što ga povjestnica spominje, a što su ga prije 600 godinaš počimili Talijani na Franceskih dne 31. ožujka 1282. pod večernjicom na vazmeni ponedjeljak, gdje su neumljeno zaklali koliko su god Francezah zatekli, tako da nisu utokla nego sama dva, a bilo jih na hiljade, jer je onda kralj Francez vladao onim otokom. A sve to nisu učinili za drugo, nego da izpod jednog robstva dodju pod drugo. Na toj se čudnoj slavi htio da nadje i bolečljivi starac Garibaldi, pa kako se još nesmije očitno na Franceze, tako se izlajao na papu i papinstvo, u kojome vidi se da nezna i nerazumi više nego diete, koje je počelo stopram u školu hoditi. On pozivlje Talijane, neka se odreknu od crkve i od vjere u Boga, i nesluteć, da vjera spaja, a bezvriere razorava državo i narode. U ostalom, talijanskoj vladi zadaje dosta brige i republikanska stranka, koja se počela tu i tamo dosta očitno i odvažno gibati.

U Njemačkoj sve po starom, samo što Bismark traži od cara, neka mu snimi s ledjah barem nutarnju upravu države, jer da mu je dosta

vanska, a car neće. I u Franceskoj je svo po starom, samo što vlada ipak nomiali pristati na ukinitie; crkvenog ugovora s rimskom stolicom. Engleska ima još uvijek posla s Irskom. Milan I. kralj srbski da će se po Uzkrsu zaputiti po krajevini. Carigradski Sultan da misli caru Aleksandru u pohode. Med Kinom i sjodinjnimmi državami amerikaniskimi došlo je do nesporazumljenja, koje da bi još moglo svačim uroditi, pa i ratom izmedju tih dviuh državah.

Franina i Jurina.



Fr. Ala, Jurino, pošaljimo se malo va Avril, da so malo nasmljemo.
Ju. Ni potreba na, pošljat so va Avril, znač se dosti isti nlehtstvar po Istri šuje, češ za smojat so, češ za plakat so.
Fr. Ni strah no, ti ki vavet po svetu klati-ih, moraš čuda tega znat, povej ča.
Ju. Tako sam ti bil 20. Antonšenka va Labinu.
Fr. A Bog moj, po keh posleh si onamo zaklali.
Ju. Hodil sam v Riku kupit turkinje pak sam moral pasat skroz Labin.
Fr. Ala dragi ti, kako si se pak ponezal med onim gospodim; se bojim da su se Labinjani na tvoje špale nasmljali?
Ju. Aj nisu no, zač sam stovl kako su me Bersečani naputili: sam zel reštu česna, pak sam počel kričat: ala česna, česna!
Fr. A Labinjani?
Ju. Nljenoga ni bilzu.
Fr. Hal hal manjko si mirno pasal van z grada.
Ju. Čekaj malo, još ni šinjeno. Kad sam si šal kupit va veli pakl pakel tihvati, počel su ljudi po plac i na utnah kričat: barufa, barufa.
Fr. Sigurno su to teli namlati.
Ju. I ja sam tega vrpilica misli s početka. Ma im so sumo Šlor Jakomo i suče Mate va špocijario malo potehtiti, u fant ki je hitel poljet burafant va peržu, u šal valje nazul, kad je vido, da nisu fakini ti burafant, nego šlori.
Fr. A zač su se burafant?
Ju. Zač su bili bataljoni, a Reponjani su zatusnili pit balotat.
Fr. Ahn sata ča čut lepoh stvari.
Ju. Sada nećeš još nič čut, ma skoro.
Fr. Ča ni još sve šinjeno?
Ju. Ne zač su Reponjani rekurrali, i kada prido rekurs nazul, hoću ti svu furbariju povedat, pak češ se nasmejat, ako i bude već pasal Avril!

Različite viesti.

Novočenje listi leva u kotaru Cres obdržavnt će se dne 18. aprila, u Krku (Vej) dne 21. i 22. aprila, u Lošinju dne 25. i 26. aprila. — Ovo nabiranje vojnikah daje nam povoda, da učinito kratko opazku. Riečko kad nazlamo u službenom organu c. k. trčanske vlade »Osservatore Triestino« kakav slavenski oglaš, hrvatski skoro nikad, premda se više putah radi samo o hrvatskom pučanstvu. Za ustanovljenje gore navedenih danah prošlejeje c. k. namjestnik u službenom organu oglas u njemačkome, talijanskom i valjda slovenskom jeziku. Za hrvatsko pučanstvo, koje sačinjava veliku većinu kvarnerskih stanovnikah, nije treba hrvatski oglašiti! Eto mnogo smo postikli. Nu bismo se zalj dovoljili i sa slavenskim oglašom, da je slovenski, nu onakav jezik i forme, kakve se nalaze u oglašu, koji broji jedva tri redka, živim su svjedokom, kako se naš jezik grji i koliko se za njega mari. Mi kazemo otvoreno, da nas je zavelio domorodno srce šitajno doljini oglaš. Da naši čitateљи nepotrebuja daljnega komentara eva doslovce taj oglaš tiskan u »Osservatore Triestino« br. 67 od 22. prošloga mjeseca:

OZNAČENJE.

Da datno tukujšnjega oznamita od 17. februara 1883 št. 213) se sploh naznanja, da so so določili spodaj omejeniti dnevi za stava novince na kvarnerski otocih. — v. Cresu dne 13. Aprila v. Krku dne 21. in 22. v. Malom Lošinju 25. » 26. C. k. deželni namestnika v Trstu, dne 18. Marcija 1882.

U Buzetu, kako nam piše neki ondješnji prijatelj, kad je novočenje bilo, novaki bi upitani od oficira, u kojome jeziku žele Cesaru prisieći vjernost i posluš. Mladi junaci jednoglasno zavniknuše: **Hrvatit smo — u našem milom jeziku!** Cetredeset

ih bilo, a med njimi jedan jedini Talijan, pak i taj da je rekao: *ante mi, se go de jurar per solda, juro in slavo, perko kapito bati!* Živilj novaki buzatski, koji su i u to svečanog prigodi postatili svoju domovinu, svoje majke i sebe. Ugledali se u nje i u ostaloj Istri. — A sad, da se govori, da ča g. Podetad, pak g. Bigatto i oni Gherardini iz Kollih protestirat proti tomu: zašto? . . . jer da su dne 31. Decembra 1881. . . . ti bili od njih upisani za Talijane. Sad se najbolje vidi, kako je točna i pravedna bila hrvatska popišnja. Pak još će taj ljudi svet, da se ozbiljno i bez amikha smatraju njegove Indorije!

Luka (porat) na Rieci. God. 1871. dozvolio je državni sahor u Budimpešti za gradnju rievke luke for. 13.122.000. Medjutim je god. 1873. osnovu, po kojoj se prvobitno imalo graditi, znamenite stegnute, te je sada proračunano, da će luka stajati 7 milijunah. Kako je medjutim posijetoga nastao živilj trgovački pokret, razširila se osnova gradnje te je po najnovijem izkazu potrošeno na luku for. 2.016.530 30/100, nov.

Narodni dom. Slovenci zauzimalju se sada svojski da uzkrise već davno zanovnanu ideju »gradnje narodnoga doma u Ljubljani«. Kano u glavnom gradu Slovenije ustanovili zavod, iz kojega bi se svieže narodno življenje širilo po svih krajevih gdje živu Slovenci. Pravila su već potvrđjena. Sgrada i društveni imetak postije po pravilli vlastnost »Matice Slovenske« u Ljubljani pod pogodbom, da Matlen polovicu dohodakah za se upotrebi, a drugu polovicu za podporo slovenskim djakom, umjetnikom i književnikom. Pozivilju se svi rodoljubl, da tu plemonitu nukanu podupru te da sabiraju dobrovoljno prinesko za zidanje narodnoga doma. Voliko i malone pa i najmanje darova prima sa zahvalom »Upravni odbor društva »Narodni dom« u Ljubljani. Predsjednik je Dr. Alfons Mosch, odvjetnik u Ljubljani.

Proročanstvo magjarskoga djeknika. Čso Vitez M., ostavio je osim svojih stihovah Dobročincanom takodjer svoja znamenita proročanstva, u koja vjernuju i danas još mnogi Dobročincani. Evo ih nekoliko: »1833 g. Umoril će rimskoga papu i mnogo kraljevah. — 1883. Buknuti će vjerski rat. — 1883. Velika povodnja i bieda. — 1888. Doći će Antikrist. — 1887. Isusov križ pojaviti će so na svodu nebeskom. — 1888. Mnoga čudosa na nebu. — 1889. Antikrist zavesti će mnoge. — 1890. Vjerski rat ljusni. — 1891. Prorok Ilija sići će na zemlju. — 1883. Svi narodi svijeta zaratit će so. — 1893. Nebo i mjesec doći će na zemlju. — 1894. Mrtvi će uskrsnuti, te će nastati sudnji dan.« — Je li je dotični pjesnik pio omni dan, kad je pisao ta proročanstva, samu vodu?

Pučanstvo Rusije broji danas 95.000.000 stanovnikah. Pošto se u Rusiji stanovništvo množi godišnje 1,2% za 60 godinah može Rusija brojiti 190.000.000 stanovnikah.

Statistika vojništva. »Italia militare« prohibnje kratak izvještaj poglavitičkih evropskih vojskah. Kako se sada u Europi no govori o ničom skoro, nego o prisloježen ratu, vriedno je saznat obrubnenu snagu glavnijih državah. Sadržajemo zato ovo:

I. Njemačka. Pješnički pukovnijah ima 161 (svaka pukovnija ima 3 bataljuna, a svaki bataljun po 4 satnije); — Lovci — 20 bataljunah; — Konjanštvo — 93 pukovnije (svaka sa pet eskadronah). Od svake pukovnije idu 4 eskadrona u boj, a jedan ostaje u pričuvu. — Artiljerija poljska. — Pukovnijah ima 37. U boj idu sa 347 bataljunah. — Pioniri. — Njih ima 21 bataljunah. — Vojska prve linije može stupiti na polje sa 765.000 lju ih, ujedno sa častnici, sa 242.000 konjah (konjanštvo, topništvo, pratnja ih.).

II. Austro-Ugarska. Pješništvo — pješničkih pukovnijah ima 20 (po 5 bataljunah na svaku). Za vrijeme rata 80 ovih pukovnijah podiele so u 160 pukovnijah sa 3 i sa dva bataljuna. — Lovci Tiralski, — jedna pukovnija sa 10 bataljunah; — Lovci, — 40 bataljunah. — Konjanštvo, — 41 pukovnija (287 eskadronah); — Topništvo poljsko — 13 pukovnijah (sa 195 baterijah); — Geniji — 3 pukovnije (sa 56 satnijah); — Pioniri — 4 pukovnije (sa 25 satnijah). — Vojska prve linije može stupiti na polje sa 835.000 ljudih i 167.000 konjah. — Ako se odbiju doknadne čete, u kojim ima do 200.000 ljudih i koje u istinu nemogu odmah u boj stupiti, to može sada Austrija staviti u prvoj liniji 600.000 ljudih.

III. Francezka. Pješništvo — pješničkih pukovnijah ima 144 (po 4 aktivna bataljuna svaka sa 4 satnije, a 2 pričuvna bataljuna); — Lovci — 30 bataljunah; — Pukovnije zavske — 4 (kao pješništvo); — Alpirski lovci — 3 pukovnije; — Legija izvansjaka — 4 (sa 4 bataljuna); — Lakho pješništvo afričko — 3 bataljuna; — Konjanštvo — 77 pukovnijah (svaka sa 5 eska ironah); — Dobrovoljni eskadronari — 19 eskadronah (stavljaju se samo u ratno vrijeme); — Topništvo — 37 pukovnijah sa 473 baterije; — Pioniri — 2 pukovnije (svaka sa 14 satnijah); — Geniji — 4 pukovnije (po 5 bata-

ljunah); — Francezka ima prvoga reda u stanju mira aktivnih 485.000 ljudih i 122.700 konjah.

IV. Rusija.

Pješništvo — pješničkih pukovnijah ima 192 (svaka pukovnija 4 bataljuna a svaki bataljun 4 satnije); — Lovci — 36 bataljunah; — Bataljuni tako zvani hitijski — 34; — Konjanštvo — 77 pukovnijah (sa 356 eskadronah); — Topništvo — 334 baterije; — Geniji — 24 bataljuna; — Rusija ima u stanju mira regularne vojske do 840.000 ljudih i 95.000 konjah, a u ratnom stanju 2.265.000 ljudih i 253.000 konjah; osim toga za ratnoga vremena ima još irrogularne vojske 160.000 ljudih i 14.800 konjah.

V. Uzopredni brojevi.

Njemačka. Pješništvo, loveci, itd.: 503 bataljuna; konjanštvo: 465 eskadronah; topništvo: 340 baterijah. — Austro-Ugarska. Pješništvo, loveci, itd.: 459 bataljunah; konjanštvo: 287 eskadronah; topništvo: 95 baterijah. — Francezka. Pješništvo, loveci itd.: 641 bataljun; konjanštvo 404 eskadrona; topništvo: 437 baterijah. — Rusija. Pješništvo, loveci, itd.: 833 bataljunah; konjanštvo: 336 eskadronah; topništvo 394 baterije. — Italija. Pješništvo, loveci itd.: 280 bataljunah; konjanštvo 120 eskadronah topništvo: 100 baterijah.

Književne viesti.

Hrvatska Vila. Drugi svezak ovoga novo-ustranovanoga lista ima sledeći sadržaj: a) Slike: Juraj Dobriča — Venec (ustranovana pjesma) — Trst — Skandarsko jezero — Pradeli kod Crnogore — Dubovca kod Karlova — Nošnje za gospodje u djecu — Kristovo krsenje (fotografčki svjetlotisak kao prilog) — Bašibozuc vod hercegovačke djevojke na pazaru (na omoti).

b) Pjesmo: Zagorju — A. Kovačić — Venec — A. H. — Sitna pjesma V.IXII. — Tugomil — Turbuleca I-IV. — J. M. c) Proza: Pirmorec — Janlo Štoksi — Može li se tako živit — J. Miharov — O teoriji novele — Jovan Hranilović — Ovjekovječena stranica — D. K. — Juraj Dobriča — Trst — V. S. — Čovjek i prirod — V. K. — Hrvatsko kazalište.

Listak sadržuje književnost, umjetnost opis slikah, kulturne viesti, umrlh, bibliografija, moda.

Ovaj broj što se tiče slikah savršeni je od prvoga, slike su čiste, jasne i razgovorne. Samo želiti je, da se vila na omotu malo pomadi i promijni jer izgleda nekako turbano, reč bi da odgovara današnjemu stanju Hrvatske. Dobro je pogodjena slika našega pokojnoga biskupa Dobriča a uz nju vjeran životopis, koji još nije dovršen u ovom broju. Pisac »Jelenje bosiljake« u romanu »Pirmorec« predvadj nam mlađe Hrvate na Rieci i njihov život izprepletan lepljimi epizodami iz pomorskoga života.

Grad Trst je takodjer u slici dobro pogodjen, a vješta ruka opisala nam u kratko postanak, razvitak, zgodie i nezgode grada Trsta.

U obće list je svake preporuke vriedan, na narodu je, da ga poimopone, jer sa troškovi kod izdavanja veliki. Ovaj put je list štampan u 3000 ekseplavah.

POUKA.

Ob uzgoju vrtlarskih bilnah.

Piše Nikola Vežić.

Nedavno stize mi sa otoka Krka jedno cijenjeno pisamce podpisano *Mlada Hrvatica*, gdje me lista najskrenije molu, da njoj i ostalim našim vrtilj gospodarcim podam nauk ob uzgoju vrtlarskog bilna. Ja se dakle tom pozivu srčano odzivljem, te obekajem, da ču u nekoliko brojevah rodoljubne »Nashe Sloga« zaovoljiti želji valedicene mlade gospođice, ali u kratko i prosto, jer mi na žalost za obširnost vremena ne preostaje.

Prije nego li o samoj stvari započem shoriti, reći mi je, da se sada, kad su lipe pramajetni dani nastali, valja živo laiti postu u svom vrtu; valja ga dakle prekopati, ali prije ima se pognojiti, zatim posijati u zaklonjenom mjestu one vrste bilja, koje treba u dojdudnem mjesecu travnju presadivati.

Dakle sad je već vrijeme sijati i saditi: salatu listatu i glavatu, spinac, celer, mrkvu, peršin, glavu i kupus, krastavce, rajčice (pomidor), anu repu, ravn rodakvicu, luk (ciprnic), luk rezanac, pa luk češnjak, luk koplju, korenje sparogah, sudi rani krompir; nasadi grašak (hizj) itd.

Da dalje ne dosadivam sa uvodom nestrpljivosti naše mlade gospodarice, evo me kod same stvari.

I. Grašak.

Zemlja za grašak jest najprikladnija pješkovita ilovača s propusljivom zdra-vicom, u kojoj vapna imade; ne tpi tvrdie smolnaka a nevoli odved otvoreno zemlje; i svišne vlogie ili sniše no trpi grašak; on voli blagu, pjeskovitu ilovaču.

Umjereno vlažno podnebje ovdje je grašku prikladno.

Zemlju za grašak valja dobro i duboko prekopati. Gnoj nječanac dobar je za grašak, ali treba ono mjesto, gdje smo nakunili iskop sijati, prije godinu dana pognojiti. Znaj i to, čestita gospodarice, da nije dobro sijati grašak i ova godina, gdje smo ga lani sijali, buduć onoga slabe rodi.

Sadi se pako na sljedeći način: Na lili (gredici) od tri stope (94 centim. 8 milim.) svaka lina ima bit trikota široka izkopaj malom motičicom po sriedi svake gredice jarak od tri prsta dubok; jedan jarčić od drugog valja da je jednu stopu (31 c. m. 6 m. m.) razdaleko. U ova jarčice meće se zrno po zrno tako, da zrno do zrna ima bit daleko tri prsta. Činisi, vrla gospodarice, tako grašak nasadiš, uzmi vrtlarske grablje, te zagri zrnja, dočim zemlju kašnje poravnaj.

Kako je grašak pol stope od zemlje ponarasa, onda ćeš ga bez oklevanja iz jutra ili s večeri dobro nigrnuti; ako pak zemlja nebi tada dovoljno vlažna bila, a ti u večer grašak zalij, pa ga sutradan iz jutra liepo okopaj. Visok grašak treba dakako šibljem nakaljati.

Za vlietno pako suše treba ga zalievati. Za sjeme odaberu prvi i najliepši plod.

2. Salata.

Salata zalievaju gnojnu zemlju, a ovo treba da je dobro obradjeno. Ako se sije na riedko, tada se ne razsadjuje; ako je pako na gusto posijana, onda se razsadjuvati ima, i to na lili, koja je 4 stope (1 m. 37 c. m.) široka, treba pet radovnih salata razsaditi; biljka od biljka ima bit odaljena 8 palacah, dočim red od reda 1 stopi; pa ćeš tako zništediti treći dio sjemena, i moći ćeš ga lieglo okopaval. Ovako se sije. lili sadi u vrtu, dočim na polju biva sjetva takodjer u redova, ali i na omaške. Njegu pako bob traži, da se dva a i triput okopa, i više puta pred kišu oplije; jer tako bolje raste, i bolje rodi.

Okopanje ili okopavanje valja prije izvršiti, nego bob počine cvasti. Dozrieva bob lida, dok mu veći dio mahajuja poeni. Najbolje ga žeti ili u župati onda, kad dobro uvene, pa se diže, i prinosi na gumno.

Na gumno drži ga dok se dobro osuši, pa ga mliti, uradi, i nosi svojoj kući. Dalju pak koristi bob lina i tu; što se pčelo voljno bacaju na njegov cvet, pa ispiju med, koji se u tom cvjetu nalazi. (Štediti će).

Mrkve se iz zemlje vad i jeseni, pa se u pjesku drži do potrebe.

Deder mi sad knžite, je li nije koristno mrkvu sijati? Ja volim, da jest, pa se zato nadam, da moj iskreni savjet neće ostati glas vapjućeg u pustini!

4. Bob.

Pravo naš težak kuže, da gdje je boba nije glada. Uhvano jest tako... Deder dakle nastojmo čim više sijati boba, jer će nam isti bar štogod naknaditi manjka u našem nesretnom gospodarstvu. Boba lina svake vrsti, biela, crna, erlijena, sine-dija i žute, krupna, srednje ruke, slina; pa što je krupniji bob, to je meksi i sladji; i što je sitniji to je tvrdji i žući.

S toga bi naši težac uvijek imali sijati krupniji bob. Bob ljiubi zemljište umjereno vlažno, gnojno, i duboko obradjeno za to, što od duboko pruža žilo.

Ono zemljište, gdje smo nakunili bob sijati, valja dobro pognojiti, makar i živim gnojem; on to sve podnosi, i dobro rodi.

Bob se sije u jeseni i u proljeće, u pramalešu sije ili ti sadi odmah kako je zemljište prosto od mrazovah i inih zračnih nepogodah.

Sije se tako, da se u brazdi tri prsta dubokoji nameće po četiri zrna zajedno tako, da jedno od drugog ima bit odaljeno 8 palacah, dočim red od reda 1 stopi; pa ćeš tako zništediti treći dio sjemena, i moći ćeš ga lieglo okopaval. Ovako se sije. lili sadi u vrtu, dočim na polju biva sjetva takodjer u redova, ali i na omaške. Njegu pako bob traži, da se dva a i triput okopa, i više puta pred kišu oplije; jer tako bolje raste, i bolje rodi.

Okopanje ili okopavanje valja prije izvršiti, nego bob počine cvasti. Dozrieva bob lida, dok mu veći dio mahajuja poeni. Najbolje ga žeti ili u župati onda, kad dobro uvene, pa se diže, i prinosi na gumno.

Na gumno drži ga dok se dobro osuši, pa ga mliti, uradi, i nosi svojoj kući. Dalju pak koristi bob lina i tu; što se pčelo voljno bacaju na njegov cvet, pa ispiju med, koji se u tom cvjetu nalazi. (Štediti će).

Br. 3.119/IX.

Natječaj

na štipendije utemeljene od Porečko-Puljskoga Biskupa Jurja Dobriča.

Početak drugoga tečaja ove školske godine počinat će se 8 štipendijah i to 5 po 100 for. i 80 novč. a 3 po 112 for. na godinu. Pozvani su mladići od slavjanskih rodiovljah rodjeni u župah Porečko-Puljske biskupije izvan gradovah i trgovah, koji pohadjaju bud ko u austro-ugarsku gimnaziju ili realku, u kojih se redovito uči njemački i slavjanski jezik (hrvatski ili slovenski), i ako je njemački jezik obligatni predmet za sve djake a slavjanski za ono slavjanskoga porijekla. Ako nije takovih iz srodnjih školah, tad su pozvani i mladići koji pohadjaju u svojoj župi pučku školu od III. razroda napred. Uživaju štipendijah traje kroz sve nauke, i sveučilišne bud kojega fakulteta u Austriji.

Gubi štipendij, tko u jednom tečaju ima slab red u ponašanju ili drugi red u napredku u 2 tečajih zajedno. Prednost će imati oni moitelji, koji se kane posvetiti sveučilišnomu stališu.

Dva štipendija po 112 for. odlučena su izključivo za pranečakog utemeljitelja »Šimuna i Jurja Červara« sinovah pokojnog Mihovila i Katarine

rodjene Lovrinović, i to od prvoga razroda pučkih školah kroz svo gimnazijske, pak bogoslovne ili sveučilišne nauke, bez obzira kojoj oni biskupiji spadaju. Ako bi koji od ovo dvojice stupio na sveučilište, tad će uživati dva ovakva štipendija. Radi ove prednosti, bude li trebalo, uzet će se jedan ili više štipendijah onim drugim kojim su ga dosad uživali.

Predlog za to štipendije ima Porečko-Puljski Ordinariat, a podieljujeh c. k. Namjestništvo u Trstu. Štipendiji naznačit će se svako pol godine, i to za I. tečaj dne 15. Oktobra a za II. tečaj dne 15. Aprila.

Molitvoji neka dostavo svoje molbenice sa svjedočbami dokazajućimi gori navedeno uvjeto preč. Porečko-Puljskomu Ordinariatu u Poreču do konca Aprila 1882.

C. k. Namjestništvo. U Trstu dne 6. Marča 1882.

Br. 157. K. a. v.

Oglas natječaja.

U Borseču, obćini Lovranskoj, otvorena je nova jednorazredna pučka mješovita škola s hrvatskim učevnim jezikom i talianskim kao obligatnim predmetom; stoga je za popuniti učiteljska služba III. vrsti, s kojom je sklopčana plaća predvidjena od zemaljskog zakona 3. Studenoga 1874 broj 30 i 10. prosinca 1878 broj 14.

Prosioci imaju njihove obloženo molbo po prepisanom putu do četiri tjedna ovamo podnesti.

Od c. k. kotarskoga školskoga vleča. Volosko dne 24. ožujka 1882.

Oglas.

Vunena, svitna i druge vrsti roba stroji se dobro za nizak cenu u Miholčić nad Voloskom (pošta Franciđić) kod braće Dubrović.

Priposlano.

Štov. Gosp. Vjekoslavu Bader-u u Gorici.

Javljujuć Vam, da sam posve u redu primio vosak poslan za ovu župnu Crkvu dne 12. siečnja 1882 f. 163.16 vrijednosti, držim za dužnost izjaviti moje podpuno zadovoljstvo, pošto vosak »iz prvoga zagotovljenoga pčelnoga voska« je istovjetan s onim poselanim u prijašnjih godinah, koji je nadmašio svako očekivanje.

Želim Vam što veću razprodaju ove vrsti voska i to ne toliko što bi od tud Vam bila korist, koliko jer bi se tada u svih crkvah rabio vosak kakov je propisan za crkvene obrede bez oškoditi pjeneznice dotičnih čast. Crkvah.

Izkustvo mi svjedoči, da Vaš vosak iz čistoga pčelinog voska, premda je nješto skupiji od drugoga, obilato nadoknadjuje ovu prividnu štetu tim što se polagano topi i posve malo, za ne reći ništa, odedjduje, premda ima prilično debeo stienj.

Oglas.

Javljam našim čitateljem i ostalomu štovanomu občinstvu, da smo pomoću »Matice Hrvatske« dali preštampati iz »Naše Sloge« u posebnu knjigu, koju u maloj osmini iznosi preko 380 stranah,

Istarske hrvatske narodne pjesme.

Knjiga se može dobiti kod Odpravnništva ovog lista po for. 1. Čist dobitak je namijenjen Našoj Slogi i Bratovćinici hrvatskih ljudi u Istri, zato se nadamo, da ćemo ju razprodati u najkraće vrijeme.

Odpravnništvo »Naše Sloge«.

Sjgurana da četo Vi i nadalje, kako ste do sada, sdušno praviti svieće od čistoga voska, za — da umognu svi, koji imaju dobru volju, i u ovomu vieku potvorbe, rabiti onakove svieće, kakove crkva razumjeva pod »lumina cerea« opetovano želeći Vam dobar uspjeh u razprodaji, jesam

Vaš

Pop Josip Mrakovčić Z. upravitelj.

Punat (Veglija) dne 25. siečnja 1882.

Ték Novacah polag Borse u Trstu od 16.—30 Marča 1882.

Table with columns: Dne, Car. duk. (čakini), Napol., Lire stiet., Austr. rent. u papiru, Austr. rent. u srebru, Austr. rent. u zlatu. Rows 17-30.

Pregled trčanskoga tržišća dne 30. Marča 1882.

Table with columns: OD, DO, for. in. for. in. Rows: Vosak prim. i ugarski za 100 k., Kafa Portoriko, S. Domingo, Bilo polag vrsti, Cukar austrijski, Cviotje travo buhače (Gri-santomo), Tamjan sploh, Naranče, skrinjica, Karube puljezke za 100 k., Smokve Kalamata puljezke, Ljuni, skrinjica, Bademski lili mendule za 100 k., Lešnjaci, Šijve bosanske i srbske, Pšenica ruska, Raž, Ječam, Zob ugarska, Pasulj (fazol), polag vrsti roba, Grašak (biž), Oraž talijanski, Vuna bosanska, Daske keruške jelovice, Ulje (talij. niža vrsti za 100 k.), Bakarlar, Sardoie I baril, Vitriol modri, Maslo, Rakija clohtar 100 litarah, Ruj istarski, Mekinje, Krupica (semolin), Lisče od javorike, Vinsko strgotino (Gripula) sploh, Mod. dalmat. i rički, Lumber (Jabušice od javor.), Pekat baril od 100 k., Cunja (Strace) za 100 k., Katram dalmat., Šumpor u prahu.